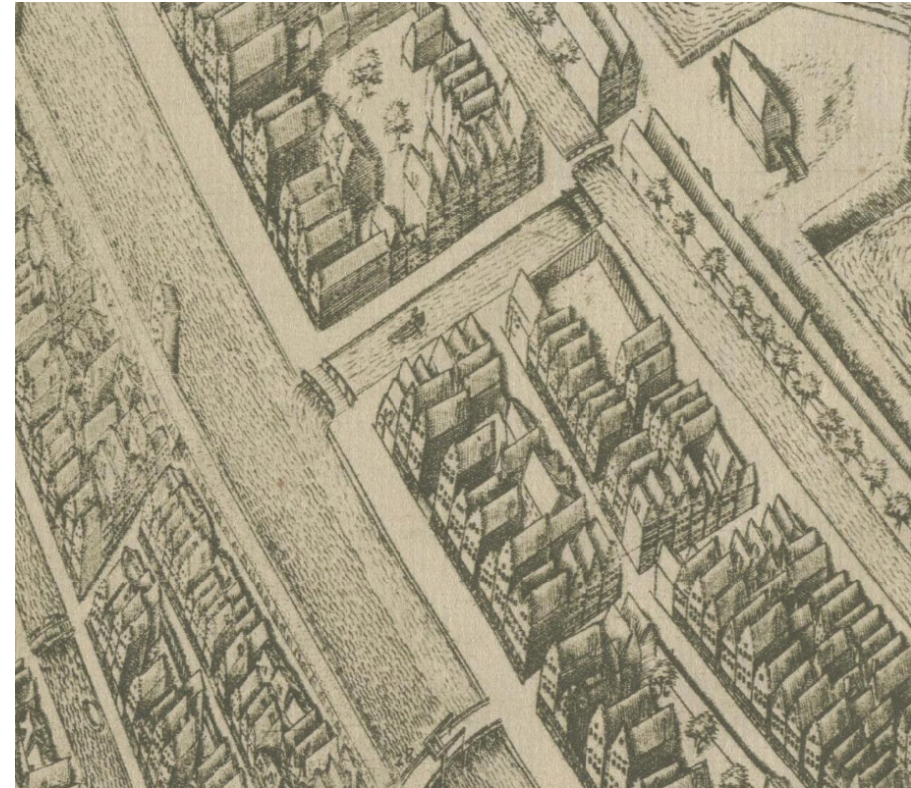




1900 - De Blauwburgwal

Misset maakte twee tekeningen van de Blauwburgwal. Dikwijls werd hij op pad gestuurd om een verdwijnend stadsbeeld vast te leggen, maar wat was hier dan aan de hand? Ongeveer 50 jaar later zou zich hier een enorme tragedie afspelen, maar dat kon toen natuurlijk nog niemand bevroeden. Later zullen we daarover meer vertellen. Wat als eerste opvalt is dat de ene tekening gemaakt is in de winter en de andere, aan de bomen te zien, in de zomer. Maar er is nog een duidelijker verschil: het winterse tafereel toont de bruggen over de Blauwburgwal (brug 19) en de Herengracht (brug 18) als twee prachtige boogbruggen; nummer 18 met maar liefst vijf doorgangen. De zomerse tekening toont lage liggerbruggen. Wat was er hier aan de hand?

De Van Mierlobrug (brug 18) is een vaste brug in Amsterdam-Centrum. De verkeersbrug verbindt de zuidelijke kade van de Blauwburgwal met de Herenstraat. Hij overspant hierbij de Herengracht



en vormt één geheel met brug 19 in de oostelijke kade van de Herengracht over de Blauwburgwal.

Al eeuwenlang lag er hier een brug. Op de kaart van Pieter Bast uit 1599 is de brug al te zien toen de Herengracht nog als vestinggracht de buitenkant van de stad vormde. Balthasar Florisz van Berckenrode tekende op zijn kaart uit 1625 hier *een welfbrug met vijf doorgangen in de kade van de Blauwe Burchwal over de Heere Graft*.

- ▲ 1599 - Op de kaart van Pieter Bast staan de bruggen 18, 19 en 11 rond de Blauwburgwal al ingetekend (SAA)
- ◀ 1890 - De door Misset in de eerste tekening vastgelegde bruggen waren stenen welfbruggen die verlaagd dienden te worden (SAA)
- ◀◀ Een zomerse blik op dezelfde bruggen in hun nieuwe vorm (SAA)



Vanaf 1879 begonnen er klachten te komen over de brug. Veel Amsterdamse bruggen waren te hoog voor het moderne verkeer. Ze waren juist zo ontworpen om het vervoer over water de ruimte te geven, maar toen dat steeds meer werd overgenomen door vervoer met paard en wagen en personenvervoer door de paardentram, leverde dit soort hoge bruggen grote problemen op. Geld voor aanpassingen was er echter niet. In 1883 nog raakten op deze hoek een paard en wagen bij het afgaan van de brug te water (paard en lading konden gered worden), waarbij de koetsier gewond raakte, omdat hij tegen een boom terechtkwam en daarop naar het gasthuis gebracht moest worden. In 1890 tenslotte kwam er geld beschikbaar voor aanpassingen. In het najaar 1891 naderde deze verlaagde brug haar voltooiing in de vorm van een liggerbrug.

- ▲ 1625 - Op de kaart van Balthasar Florisz van Berckenrode is over het Singel een ophaalbrug (brug 10) erbij gekomen (SAA)
- ◀ 1977 - Alle bruggen zijn weer welfbruggen geworden, maar nu met gematigde hellingen (foto gemaakt door Annemieke van Oord-de Pee voor het Grachtenboek - SAA)

Als we dan opnieuw naar de tekeningen van Misset kijken, is het duidelijk dat hij deze twee fasen van de bruggen heeft vastgelegd. Het wintertaferel toont de oude vorm en de andere afbeelding laat inderdaad de nieuwe liggerbruggen zien. Wonderlijk genoeg zien we hier tegenwoordig weer boogbruggen, maar niet meer met die hoge hellingen. Dat klopt, want de bruggen werden tussen 1 oktober 1976 en 30 april 1977 vervangen door nieuwe welfbruggen en nummer 18 ook weer met vijf doorvaarten. Het ontwerp van deze klassiek uitziende brug is afkomstig van Dirk Sterenberg van de Dienst Publieke Werken. De brug werd in januari 2021 vernoemd naar D66-oprichter Hans van Mierlo die in de buurt woonde en over deze brug naar zijn kroeg wandelde.





- ▲ De Blauwburgwal in 1884 door Pieter Oosterhuis (SAA)
- ◄ De Blauwburgwal in 1907 door Willem Wenckebach (SAA)
- ▼ De Blauwburgwal rond 1930, alle gezien naar het Singel (SAA)



1940 - Een vergeten bombardement

Het doorgaans zo rustige kleine grachtje raakte op 11 mei 1940, de tweede dag van de oorlog, plotseling betrokken in het oorlogsgeweld. Die dag kreeg Schiphol een hevig bombardement van de Luftwaffe te verduren. Een van de Duitse bommenwerpers raakte in de problemen boven Amsterdam, nadat het onderweg naar Schiphol, vermoedelijk geraakt was door het luchtafweergeschut bij Sloterdijk. Het vloog door, maar liet wel vier brisantbommen van elk 250 kilo vallen, mogelijk in een poging om gewicht te verliezen. Eén bom viel op de huizen op de hoek van de Blauwburgwal en de Herengracht, drie vielen in het water, waarvan er één niet ontplofte en verbazingwekkend genoeg nog altijd op de bodem van de Herengracht ligt.

De bom die wel raak was, veroorzaakte een enorme ravage. De hoek van de Blauwburgwal met de Herengracht werd compleet verwoest.



Er waren 44 doden te betreuren, onder hen 29 mannen, 10 vrouwen, 4 meisjes en een jongen. Daarnaast raakten 79 mensen (vaak zwaar) gewond en velen getraumatiseerd. Fotograaf Cas Oorthuys van de Arbeiderspers was snel ter plaatse. Hij fotografeerde hoe omstanders ontredderd probeerden te redden wat er nog te redden viel. Het was een ramp die qua schaal vergelijkbaar is met de Bijlmerramp, waarbij in 1992 een Israëlisch transportvliegtuig een flatgebouw in Amsterdam-Zuidoost binnenvloog. Die ramp kreeg grote bekendheid, maar het bombardement op de Blauwburgwal is waarschijnlijk wel het minst bekende bombardement uit de oorlogsjaren. Voor de nabestaanden was het des te zwaarder, omdat het wel leek alsof het bombardement nooit had plaatsgevonden. De Nederlandse kranten schreven er om raadselachtige redenen niet of nauwelijks over en een paar dagen later werd de hele Rotterdamse binnenstad gebombardeerd, waardoor de Amsterdamse ramp uit het collectieve



geheugen verdween.

Pas zeven decennia later stuitte vrijwilliger Fred Geukes Foppen van het project 'Amsterdamse Doodsoorzaken' per toeval op de namenlijst met dodelijke slachtoffers. Foppen gaat op onderzoek uit en schrijft het boek 'Bommen op de Blauwburgwal'. Zijn werk resulteerde in landelijke aandacht voor een ramp die tot dan toe voornamelijk in de herinneringen van nabestaanden en ooggetuigen heeft voortbestaan. Zo kon het gebeuren dat de dodelijke slachtoffers pas 79 jaar na hun dood, op 11 mei 2019 in de Sint Olofskapel in Amsterdam, voor het eerst herdacht werden. Er kwam een jaarlijkse herdenking en in 2020 onthult oud-burgemeester Job Cohen een gedenksteen op de hoek van de Blauwburgwal met de Herengracht. Zo op het oog is er niets meer dat aan de ramp herinnert. Alleen de gedenksteen rest met de namen van de slachtoffers die hier vielen.

- ◀ Het herbouwde hoekpand in 1950 (SAA)
- ▼ 2020 - Gedenksteen met de namen van de slachtoffers (SAA)

